

DISCURS DAVID BONDIA, PRESIDENT DE L'IDHC

**Acte de lliurament del Premi Solidaritat
[19 de febrer de 2019. Parlament de Catalunya]**

Molt Honorable President del Parlament de Catalunya, Il·lustres diputats i diputades,
Digníssimes autoritats, Amigues i amics

En primer lloc, voldria agrair la gentilesa del Parlament de Catalunya de permetre'ns, un any més, lliurar el Premi Solidaritat de l'Institut de Drets Humans de Catalunya a la seva seu.

El lliurament del Premi ens dóna any rere any l'oportunitat de reconèixer la trajectòria d'una persona o entitat en la defensa dels drets humans, i de guardonar també un mitjà de comunicació per la difusió de les problemàtiques aparellades a la vulneració dels drets.

Voldria per tant, en segon lloc, felicitar les guardonades d'enguany i agrair-vos la vostra presència en aquest acte.

El lliurament del Premi ens ofereix la possibilitat de fer una reflexió sobre l'estat i els reptes que planteja la protecció dels drets humans en el nostre entorn. Des de ja fa uns anys, no només des de l'inici de la crisi econòmica, sinó abans, una de les grans problemàtiques en matèria de drets humans a casa nostra gira al voltant del progressiu desmantellament del nostre Estat de benestar, mitjançant unes retallades brutals, que estan deixant en un no-res la gran majoria de drets econòmics, socials i culturals (sanitat, educació, cultura, habitatge...etc). Les violències masclistes, la criminalització i la desatenció cap als menors no acompanyats (recordem: els nostres menors ja siguin nascuts aquí o vinguts de fora), els discursos i les accions d'odi cap a persones i col·lectius, les morts al Mediterrani, són també motius de preocupació.

Lamentablement, també en els darrers temps a casa nostra i a tot l'Estat espanyol, s'ha produït una forta regressió en drets humans que no ha estat només una qüestió sobre independència sí o independència no, sinó que ha comportat un deteriorament de la democràcia, una erosió de l'Estat de Dret i una vulneració de la separació de poders. Hem patit una lamentable judicialització de la política i una politització de la justícia que podem percebre avui amb l'empresonament de polítics, polítics i activistes i la celebració d'uns judicis, amb unes imputacions desproporcionades, que mai s'haguessin hagut d'iniciar.

Situem-nos en context. Fa pocs mesos es va celebrar el 70è aniversari de l'adopció de la Declaració Universal dels Drets Humans on vàrem sentir proclames que anaven des de la seva consideració com la "crònica d'un fracàs" fins a la seva condició de referent per "tenir raons per l'esperança".

En mig d'aquest escenari, permeteu-me que prengui partit: el progrés en matèria de drets humans és sempre un procés i mai un punt d'arribada. Encara més, és un progrés que es pot aturar, fins i tot revertir i, a vegades ho ha fet. Cal estar vigilants per mantenir aquesta progressió i prevenir els retrocessos. Malgrat que l'esperança en ella mateixa és insuficient. No ho és el treball sostingut, amb rigor i impulsat per una esperança raonada i ben informada.

La història ha estat testimoni de la infinitat d'èxits aconseguits pels defensors i defensores i per les organitzacions i moviments de drets humans. Aquestes fites han afectat positivament la vida de milions de persones, han transformat institucions, han influït polítiques públiques i han contribuït a la creació de normes i valors que avui serveixen de timó per la humanitat. No estem en absolut al "final dels temps dels drets humans" o a "l'ocàs dels drets humans". Possiblement sí que estem davant d'una crisi en matèria de drets humans, però hem de considerar que qualsevol crisi també és un ventall d'oportunitats, oportunitats per impulsar amb més força que mai un nou període de dinamisme vibrant dels moviments, les normes i les institucions de drets humans.

L'optimisme és una estratègia per construir un futur millor. Si assumim que no hi ha esperança, garantim que no hi ha esperança. Tenim l'obligació moral de no ser pessimistes. Va contra la democràcia creure que no tenim la capacitat per canviar les coses. És propi de l'instint de negativitat no entendre que les coses poden anar malament i

ahora haver millorat molt. Ens hem de vacunar contra el pessimisme paralitzador i fatalista.

Amb aquesta actitud no només ens quedem en el luxe de la crítica, sinó que també construïm alternatives i propostes. Des del foment de la imaginació ètica hem de repensar els drets humans i fer front als nous desafiaments.

Un primer desafiament és la crisi de la democràcia i l'evident erosió que aquesta crisi comporta en matèria de drets humans. Però quina democràcia està en crisi? Està en crisi aquella democràcia que pretén limitar drets amb l'excusa de salvaguardar-los, aquella que vol fer de l'estat d'excepció una nova forma d'estat permanent, aquella que promou un règim social basat en relacions de poder extremament desiguals. Aquesta forma d'entendre la democràcia no vol sacrificar-la, més aviat pretén trivialitzar-la adoptant mesures de menyspreu social.

Diguem les coses clares: la democràcia que està en crisi és la democràcia representativa. Però això es pot revertir ja que aquesta no és la única dimensió d'allò que entenem per democràcia. Si bé aquestes formes de menyspreu han estat imposades i fomentades des d'una determinada democràcia representativa, hem de reivindicar la democràcia radical per despullar aquelles democràcies representatives opaques que busquen principalment l'acumulació de poder i la patrimonialització de les institucions públiques.

Arribats a aquest punt, el repte és definir i conceptualitzar aquesta democràcia radical. Aquesta no pot ser més que una democràcia que sigui propera i que interactuï amb el sistema de valors inherent als drets humans.

Així, els drets humans, més enllà de ser una categoria jurídica, han d'entendre's com una construcció social que ha vingut desenvolupant-se i manifestant-se de molt diverses formes a través de la història humana. Els drets humans constitueixen una exigència ètico-política pels governs, al mateix temps que són un indicador fonamental per determinar la gestió governamental i la governabilitat democràtica d'un territori.

No és qüestió només de viure en democràcia, ens cal viure la democràcia i aquesta és la dimensió que es pot aportar des de l'autoritat dels drets humans. Pensem-ho bé, el problema de la nostra societat no és la manca de poder sinó la manca d'autoritat.

L'autoritat no es demostra, s'exerceix mitjançant el testimoni de les pròpies accions, de la veracitat de les decisions, de l'exemple.

Aquesta autoritat i defensa dels drets humans és una crítica al poder, però també una directiva per exercir-lo. Hem d'estar preparats per criticar però també per proposar. És aquesta autoritat la que ens ha de permetre fer front a un repte -les migracions- i a un problema -l'auge de l'extrema dreta i el neofeixisme- molt presents en la nostra societat. És sobre aquest repte i aquest problema que centraré ara els meus pensaments.

Amb el repte de les migracions es posa a prova la capacitat que els essers humans tenim de ser solidaris i, de manera coherent, estar disposats a tractar els nostres semblants amb dignitat. Defensar el desenvolupament dels Estats d'origen i establir processos d'acollida en els de destí resulta bàsic per garantir els drets de les persones migrants. Davant el control fronterer, s'ha d'apostar decididament per reformes estructurals per fer efectiu que migrar no sigui una obligació de supervivència sinó l'exercici d'un dret humà.

Necessitem solucions i no fronteres, ni CIE's ni lleis d'estrangeria que serveixen més per perseguir a persones que per garantir els seus drets. Hem de reivindicar que les persones migrants i les refugiades tenen drets, primer, per ser persones i, després, una protecció complementària degut a la situació de vulnerabilitat en la que es troben. No ens podem permetre que no només hagin de marxar o siguin expulsades de les seves llars sinó també privades de trobar el seu lloc en el món. El que no té precedents no és la pèrdua de la llar sinó la impossibilitat de trobar-ne una de nova. Les persones migrants estant sent tractades com a desaparegudes sense desaparèixer. Les estem condemnant a viure en la perifèria dels drets humans.

L'aposta i la proposta des del món i de l'autoritat dels drets humans al repte de les migracions és reformular el concepte de ciutadania. Va néixer com un concepte incloent i ens l'han transformat en un concepte excloent que serveix d'argument per negar els seus drets a persones que reivindiquen l'"ubi vene, ibi patria" (on estigues bé, allí està la teva pàtria). Avui, en el segle XXI, hauríem d'anar cap a societats cada cop més interculturals on la convivència s'imposés a la simple tolerància, on les persones tinguin dret a ser iguals quan les diferències els fan inferiors, però també tinguin dret a ser diferents quan la igualtat posi en perill la seva identitat. Hem d'apostar per una igualtat que reconegui les diferències i per una diferència que no produeixi desigualtats. És per tot això que la

interculturalitat s'ha de debatre, s'ha de raonar però, sobretot, s'ha de viure...reivindicant, ara i aquí, una concepció mestissa dels drets humans.

Aquesta proposta alhora s'enfronta amb un greu problema: l'auge de l'extrema dreta i del neo-feixisme.

I si volem combatre'l, en primer lloc haurem de reconèixer que torna a estar actiu dins de la nostra societat i haurem d'anomenar-lo pel seu nom. Es tracta de moviments que defensen ideologies deshumanitzants i excloents. El discurs de l'odi que els caracteritza aflora amb la seva habitual desvergonya. Fomenten l'odi al diferent i a les persones marcades com a socialment indesitjables i desconeixen el respecte per la diversitat. Utilitzen la propaganda com a mètode per sustentar la negació de l'altre.

Si un dels arguments dels neo-feixismes i de l'extrema dreta és menys drets humans per a determinades persones i determinats col·lectius, l'estratègia des de la democràcia radical ha de consistir en més drets humans per totes i tots.

Però, com fer front a la propaganda neo-feixista i de l'extrema dreta més enllà de crear un cordó sanitari quan estiguin ja dins de les institucions? Com evitar que la resta de partits incorporin l'ideari de l'extrema dreta al seu discurs i el normalitzin?

La proposta des de l'autoritat dels drets humans es debatre, amb arguments humanitzants i incloents, amb les persones que defensen aquestes ideologies. El debat és una activitat que ens forma i que és forma a través nostre. El debat és una pràctica de no violència. El debat, en qualsevol dels seus nivells, no és desitjat per les ideologies neo-feixistes. Aquestes no el cultiven, en són incapaços. Per nosaltres, el debat ha de ser resistència.

L'odi és tancat i trist. És la base del neo-feixisme. L'absència de debat no reflecteix la por a exposar idees, sinó la falta d'aquestes. El desafiament és debatre amb qui té por de dialogar. Amb qui pensa que ja ho ha entès tot. Es tracta de poder debatre amb qui no està disposat a entendre, amb qui té teories i una visió del món massa tancada. Es tracta de buscar debatre en l'escenari d'aquesta impotència. És necessari contraposar públicament els arguments dels drets humans amb qui només busca la negació de l'altre, l'odi a l'altre, els discursos i pràctiques d'humiliació, la violència simbòlica i física i, en darrera instància, l'extermini social de l'altre. A odiar s'aprèn odiant, a estimar s'aprèn estimant.

Ara més que mai cal reivindicar l'autoritat dels drets humans front a aquelles persones que només volen arribar al poder per imposar les seves idees de menyspreu social, aquelles persones que volen imposar la raó d'Estat per sobre de les garanties dels drets humans.

És per aquest motiu que no hem de refusar debatre amb les persones neo-feixistes i per això les convidem a participar en les àgores o processos d'interacció democràtica que es realitzaran fins el mes de juliol en tot el nostre territori pel tal d'elaborar el Pla de Drets Humans de Catalunya. Pla, impulsat des de l'Estructura de Drets Humans de Catalunya, que parteix d'una diagnosi de les febleses, les mancances i les fortaleses en matèria de drets humans a casa nostra i ara s'obre a un procés de discussió ciutadana. Un Pla de Drets Humans que pretén dissenyar un projecte de vida individual i col·lectiva on totes les persones que habiten el nostre territori tenen cabuda.

Des d'aquí faig una crida a totes aquelles persones que creuen que els drets humans no són per tothom a que vinguin a debatre amb nosaltres, alhora que faig una crida a la nostra classe política a que no defugui el debat amb les persones que tenen ideologies neo-feixistes ja que això només els beneficia a elles. És un error no debatre. És més, hem de ser nosaltres qui marquem les agendes en temes de democràcia i drets humans de forma proactiva i no només reaccionar quan elles facin servir la seva propaganda.

Si us plau, deixem d'acceptar les coses que no podem canviar i passem a canviar les coses que no podem acceptar. Comencem a creure fermament que els drets humans són el millor dels instruments possibles per l'emancipació i la transformació social. Les reivindicacions en matèria de drets humans han de ser a temps complert i a tot arreu. Que la revolució dels drets humans no és possible és una tesi que només es pot sostenir des d'una determinada mirada de poder.

Després d'aquestes paraules, em podeu acusar de ser traficants de somnis, d'estar equivocat i de ser naïf ja que jugar-te-la pels drets humans no dóna vots, potser teniu raó, però equivocar-te en favor dels dèbils sempre val la pena i malgrat que pugui no donar vots sí que aconsegueix posar les bases per societats més justes i millors.

Molt Honorable President, digníssimes autoritats, amigues i amics: en aquest camí, que pot ser llarg i dificultós, de transformació social que cal transitar, podem tenir com a exemples a entitats i persones que no han renunciat a lluitar per la defensa dels drets humans i que

busquen empènyer per canviar la realitat que ens ha tocat viure. Un model és el Espacio del Immigrante al defensar que no estem parlant de privilegis sinó de drets, al condemnar la globalització de la indiferència que afecta a persones i col·lectius de les nostres ciutats, al denunciar la distinció que es fa entre tenir drets i gaudir d'ells i al trencar l'elitització que molts cops hi ha al voltant de les discussions en matèria de drets humans, on la majoria de les vegades les persones i col·lectius afectats queden al marge del debat. Vosotras y vosotros, integrantes del Espacio del Immigrante, sois de las personas que Amin Maalouf define como fronteras puesto que, más allá de las identidades únicas en las que nos quieren encasillar, sois capaces de asumir plenamente la diversidad y servir de enlace entre las diversas comunidades y culturas.

Un altre referent és la Revista Masala, un mitjà de comunicació crític i independent de Ciutat Vella de Barcelona, nascut al barri, pel barri i amb el barri, amb l'objectiu de donar veu a la seva gent, per a denunciar i informar sobre les realitats d'un territori on les desigualtats socials són a l'ordre del dia. Si bé les lluites reivindicatives pels drets i les llibertats comencen a les nostres cases, als nostres carrers i als nostres barris, aquestes, per a ser efectives, han de venir acompanyades de mitjans de comunicació capaços de denunciar i de fer crítica constructiva amb el clar objectiu d'impulsar processos que dignifiquin la vida de les persones i la convivència a les ciutats.

Gràcies a la feina i al compromís d'entitats com el Espacio del Immigrante i la Revista Masala es poden crear les condicions per tal de construir un món i uns territoris on els valors inherents als drets humans no només siguin respectats per les entitats de la societat civil, sinó que també guiïn les actuacions dels poders públics.

Moltes gràcies